

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY NIEBORÓW
NA LATA 2024-2030

Nieborów, marzec 2024 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Podstawy prawne opracowania Strategii.....	6
1. Główne ramy prawne	6
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	8
II. Proces uspołeczniania, słownik pojęć oraz uczestnicy	17
1. Proces uspołeczniania	17
2. Słownik pojęć.....	17
III. Wizja, misja oraz cel strategiczny.....	18
IV. Charakterystyka środowiska społecznego.....	19
Informacje ogólne	19
Struktura ludności.....	20
Szkolnictwo podstawowe.....	20
Pomoc społeczna	21
Bezrobocie	21
V. Diagnoza Problemów Społecznych	23
1. Badania.....	23
2. Wnioski z Diagnozy	23
3. Rekomendacje z Diagnozy	35
4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych	39
VI. Analiza SWOT oraz dane prospektywne	42
1. Analiza SWOT	42
2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)	47
Pomoc społeczna	47
Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii	48
Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej	49
VII. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	50
1. Cele główne strategii.	50
2. Cele operacyjne i ich realizacja	52
VIII. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	61

IX. System zarządzania i aktualizacji strategii.	63
Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	63
Ramy finansowe Strategii.....	63
Instrumenty realizacji strategii	65
Monitoring i ocena wdrażania strategii	65
Załącznik nr 1 – wykaz podmiotów ekonomii społecznej.....	68

WSTĘP

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie – społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie

---

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej, następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno– kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych."

I. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.). Ustawa ta określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 1939 ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2241);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 44);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r., poz. 2123 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 146);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 571).
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2023 r., poz. 810 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r., poz. 1993 ze zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1335);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1429 ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadań Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- 1) Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- 2) Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- 3) Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.

- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).
- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,

- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.

5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno- programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające zaangażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia

do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.

Strategia 2030 jest odpowiedzią na wyzwania wewnętrzne i globalne, jakie stoją przed województwem łódzkim. W kręgu szczególnego zainteresowania samorządu województwa będzie rodzina i stworzenie godnych warunków życia dla wszystkich mieszkańców województwa łódzkiego. Dodatkowo, integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest wojewódzka strategia w zakresie polityki społecznej.

Strategia w zakresie polityki społecznej Województwa Łódzkiego do 2030 r.

Celem głównym Strategii jest „Poprawa jakości życia w regionie i równy dostęp mieszkańców do szans na rozwój w różnych sferach życia”. Strategia określa następujące Cele Strategiczne (w ramach określonych obszarów):

Aktywne i silne społeczności lokalne:

- Budowa silnych społeczności lokalnych opartych na współpracy i zaufaniu (Obszar: Kapitał społeczny);
- Wzmocnienie potencjału rodzin (Obszar: Wsparcie rodzin i dzieci);
- Zapewnienie równego dostępu do opieki i edukacji włączającej, jako wysokiej jakości edukacji dla wszystkich w całym województwie, poczynając od opieki żłobkowej, a kończąc na edukacji dorosłych, jak również dostosowanie systemu kształcenia, zwłaszcza zawodowego, do potrzeb rynku pracy (Obszar: Edukacja, opieka i wychowanie);
- Wzmacnianie spójności społecznej oraz rozwijanie kapitału kreatywnego w województwie łódzkim poprzez wspieranie działań z obszaru kultury i edukacji kulturalnej (Obszar: Kultura);

Standardy i jakość życia:

- Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców województwa (Obszar: Ubóstwo oraz ubóstwo energetyczne);

- Ograniczenie okresu pozostawania bez pracy oraz wydłużenie okresu aktywności zawodowej (Obszar: Aktywność zawodowa);
- Zapewnienie dobrego standardu mieszkań dla słabiej uposażonych oraz młodych mieszkańców województwa łódzkiego (Obszar: Mieszkalnictwo);
- Promocja i wspieranie aktywnego stylu życia mieszkańców, a przez to poprawa stanu zdrowia (Obszar: Zdrowy styl życia);

Wyłączenie społeczno-zawodowe:

- Wzrost włączenia społecznego i samodzielności osób z niepełnosprawnościami (Obszar: Wsparcie osób z niepełnosprawnościami, w tym z ograniczeniami w codziennym funkcjonowaniu);
- Zwiększenie aktywności i poprawa stanu zdrowia osób starszych (Obszar: Osoby starsze);
- Ograniczenie skali uzależnień, w tym behawioralnych i zachowań ryzykownych oraz ich negatywnych konsekwencji (Obszar: Wsparcie osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniami, używaniem problemowym oraz zachowaniami ryzykownymi);
- Ograniczenie skali bezdomności, poprawa jakości życia osób doświadczających bezdomności (szczególnie w zakresie opieki zdrowotnej) (Obszar: Bezdomność);
- Zwiększenie poziomu integracji cudzoziemców (Obszar: Integracja cudzoziemców);
- Zwiększenie dostępności transportowej, architektonicznej, cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej, z uwzględnieniem grup mieszkańców o szczególnych potrzebach (np. starszych, OzN) (Obszar: Dostępność);

Horyzontalne:

- Zwiększenie roli ekonomii społecznej i solidarnej jako narzędzia rozwoju lokalnego zaspokajającego potrzeby społeczne (Obszar: Ekonomia społeczna);
- Zwiększenie roli i jakości usług społecznych świadczonych w regionie (Obszar: Usługi społeczne).

Ponadto, należy zwrócić uwagę, iż integralną częścią Strategii w zakresie polityki społecznej, stanowią następujące programy:

- Wojewódzki Program Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Zatrudnianiu Osób Niepełnosprawnych Województwa Łódzkiego 2030;
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Województwa Łódzkiego 2025;
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia również wytyczne zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Nieborów na lata 2021-2027, przyjętej uchwałą Nr XLVIII/289/22 Rady Gminy Nieborów z dnia 28 stycznia 2022 r.

II. PROCES USPOŁECZNIANIA, SŁOWNIK POJĘĆ ORAZ UCZESTNICZY

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądaną zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

III. WIZJA, MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Nieborów, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

**Nieborów – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa
i wysokiego standardu życia mieszkańców,
dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.**

Misję Gminy Nieborów, wobec przedstawionej wizji, a także dotychczas prowadzonych działań, należy przedstawić następująco:

Nieborów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Celem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją oraz misją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary. Urzeczywistnieniem będzie wskazanie odpowiednich Celi Strategicznych i powiązanych z nimi kierunków działania.

IV.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Gmina Nieborów³ ma 9 238 mieszkańców, z czego 51,3% stanowią kobiety, a 48,7% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała o 2,6%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,6 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Gmina Nieborów ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -59. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -6,37 na 1000 mieszkańców gminy Nieborów. W 2022 roku urodziło się 69 dzieci, w tym 40,6% dziewczynek i 59,4% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,55 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2022 roku zarejestrowano 112 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 91 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Nieborów 21.

58,1% mieszkańców gminy Nieborów jest w wieku produkcyjnym, 19,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Powierzchnia gminy wynosi 103,75 km², z czego 73,68 km² stanowią grunty rolne, natomiast 22,08 km² stanowią lasy.

W zasobach komunalnych gminy Nieborów znajduje się 47 mieszkań.

Na terenie gminy zarejestrowano łącznie 160 podmiotów gospodarczych, z czego 21 to spółki prawa handlowego, natomiast 139 to jednoosobowe działalności gospodarcze. Przeważają branże: budowlana, handlowa, transportowa oraz przetwórcza.

---

³ Część danych wskazanych w podrozdziale „Informacje ogólne” pochodzi z portalu www.polskawliczbach.pl

STRUKTURA LUDNOŚCI

Struktura ludności zaprezentowana została w formie tabelarycznej, z podziałem na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny oraz poprodukcyjny.

GRUPA WIEKOWA	GMINA		
	OGÓLEM	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2021 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1765	878	887
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	5638	2658	2980
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1899	1270	629
2022 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	1749	853	896
Wiek produkcyjny (19 – 59/64)	5579	2640	2939
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65)	1910	1269	641

Źródło: dane własne Gminy.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE

Struktura placówek oświatowych. Brak placówek ponadpodstawowych.

Liczba placówek	2021/2022	2022/2023
Placówki wychowania przedszkolnego	6	6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	368	380
Szkoły podstawowe	6	6
Uczniowie szkół podstawowych	769	716

Źródło: dane własne Gminy.

POMOC SPOŁECZNA

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2021 ROK	2022 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI	80	58
W TYM ZADANIA WŁASNE	80	58
W TYM ZADANIA ZLECONE	0	0
LICZBA RODZIN	63	46
LICZBA OSÓB W RODZINACH	133	58

Dane – GOPS Nieborów.

Głównym podmiotem realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nieborowie (dalej jako: OPS). Szczegółowe przedstawienie danych dotyczących ilości osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej znajduje się w tabeli poniżej (strona 22).

Poza OPS, na terenie Gminy funkcjonują:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny.

BEZROBOCIE

	2021 ROK		2022 ROK	
	OGÓŁEM	KOBIETY	OGÓŁEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	145	65	145	54
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	19	<i>bd</i>	21	<i>bd</i>

Dane – Gmina Nieborów.

Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	% OGÓŁU MIESZKAŃCÓW
	2021 rok			2022 rok		
UBÓSTWO	50	102	1,09	33	64	0,69
SIEROCTWO	0	0	0	0	0	0
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	7	36	0,38	5	25	0,27
BEZDOMNOŚĆ	0	0	0	0	0	0
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	15	31	0,39	16	31	0,33
BEZRADNOŚĆ	6	21	0,22	3	12	0,13
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	8	15	0,16	6	9	0,10
ALKOHOLIZM	0	0	0	1	1	0,01
NARKOMANIA	0	0	0	1	1	0,01
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	3	3	0,03	1	1	0,01

V. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. Badania

Na terenie gminy Nieborów, w okresie styczeń-luty 2024 r., zostały przeprowadzone badania diagnozujące problemy społeczne, których efektem jest Diagnoza Problemów Społecznych. Celem podjętych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie gminy Nieborów. Badany obszar dotyczył przede wszystkim takich problemów jak: uzależnienia (alkoholowe, nikotynowe, behawioralne oraz chemiczne), przemoc, wykluczenie społeczne, problemy seniorów oraz młodzieży.

Zróżnicowany dobór próby, umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu łącznie udział wzięło 341 osób (168 dorosłych mieszkańców, 153 uczniów, a także 20 przedstawicieli instytucji publicznych – Urząd Gminy/GOPS).

Z uwagi na obszerny charakter dokumentu Diagnozy, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje, zawarte w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych.

2. Wnioski z Diagnozy

Problem uzależnień od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców

Wyniki badania wskazują na zróżnicowany obraz nawyków spożycia alkoholu wśród dorosłych mieszkańców. Największa grupa respondentów (27,98%) spożywa alkohol "kilka razy w roku", podczas gdy 24,4% zadeklarowało, że w ogóle nie pije alkoholu. Spośród tych, którzy piją, najpopularniejszym wyborem jest "piwo/cydr" (50,39%), a następnie "wino" (45,67%). Co do miejsc spożywania alkoholu, największą popularnością cieszy się picie "w domu" (62,99%), a także "u znajomych podczas zorganizowanych spotkań" (58,27%). W kontekście picia alkoholu w samotności większość respondentów zadeklarowała, że nigdy tego nie robi (51,18%). Jeśli chodzi o wykonywanie obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu, zdecydowana większość (94,49%) stwierdziła, że nigdy im się to nie zdarzyło. Co do bycia świadkiem sytuacji, w których ktoś prowadził pojazd będąc pod wpływem alkoholu, większości nigdy nie

przydarzyła się taka sytuacja (72,02%), co jest pozytywnym sygnałem. Niemniej jednak, istnieje niewielki odsetek osób, które deklarują obserwację takich sytuacji. W kwestii obserwacji kobiet w ciąży spożywających alkohol, większość respondentów (55,95%) stwierdziła, że nie widziała takich przypadków. Co do problemu uzależnień od alkoholu, większości respondentów (44,05%) trudno jest ocenić skalę spożycia alkoholu w gminie, ale 26,19% zauważyło wzrost, a 21,43% uważa, że jest stałe. Najmniejszy odsetek (8,33%) zadeklarował, że spożycie alkoholu maleje w ich społeczności.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 4-6

Większość uczniów klas 4-6 (85,19%) zadeklarowała, że nie próbowała napojów alkoholowych. Jednak, istnieje grupa 14,81% respondentów, którzy przyznają się do tego, że próbowali alkoholu. Jeśli chodzi o wiek, w którym uczniowie sięgnęli po alkohol, to 75% z nich wskazało, że miało to miejsce w wieku "11-12 lat lub więcej". Natomiast 25% uczniów przyznało się do próby alkoholu w wieku "9-10 lat". Co do okoliczności, w jakich uczniowie sięgali po alkohol, najczęściej wskazywane odpowiedzi to "w czasie uroczystości rodzinnej za zgodą dorosłych" (50%) oraz "poczęstowali mnie rodzice/opiekunowie" i "przez pomyłkę", z każdą z tych opcji wybieraną przez 25% uczniów. Wskazuje to na różnorodność sytuacji, w jakich młodzież może mieć kontakt z alkoholem, zarówno w kontekście zgodności z dorosłymi, jak i przypadkowych sytuacji.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 7-8

Większość uczniów klas 7-8 (69,84%) nie miała doświadczenia z alkoholem, wybierając odpowiedź "nie". Jednak 30,16% uczniów przyznało, że próbowało napojów alkoholowych. Uczniowie, którzy sięgali po alkohol, najczęściej zaczęli w wieku 11-12 lat (44,74%), z kolejnym 39,47% zaczynając między 13 a 14 rokiem życia. Uczniowie wskazywali różne okoliczności spożywania alkoholu, takie jak uroczystości rodzinne z zgodą dorosłych (39,47%), przypadkowe sytuacje (21,05%) i pod wpływem rodziców/opiekunów (13,16%). Większość uczniów, którzy próbowali alkoholu, zazwyczaj robili to ponad rok temu (52,63%), podczas gdy 28,95% spożywało alkohol w ciągu ostatniego roku. Spośród uczniów, którzy spożywają alkohol, większość (50%) zaznaczyła, że piła tylko raz, a 26,32% spożywało alkohol kilka razy w roku. Wśród

uczniów spożywających alkohol najpopularniejszymi napojami były wino/szampan (57,89%) i wódka (57,89%). Niemal połowa uczniów (43,65%) nie wiedziała, jak łatwo dostępny jest alkohol dla osób nieletnich w gminie, a 26,19% uznało go za łatwo dostępny.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców

Zdecydowana większość respondentów (91,07%) zadeklarowała, że nie zażywa substancji psychoaktywnych, jednak istnieje niewielki odsetek osób, które przyznają się do ich zażywania w różnych częstotliwościach (8,93%). Co do przyczyn sięgania po środki psychoaktywne, respondenci najczęściej wskazywali na "przyjemność/relaksację" (66,67%), "ciekawość" (46,67%) oraz "chęć dobrej zabawy" (26,67%). Jeśli chodzi o rodzaje substancji psychoaktywnych, które spożywali badani mieszkańcy najpopularniejsze wśród nich to "marihuana lub haszysz" (93,33%), a także "amfetamina" (46,67%) i "dopalacze" (33,33%). Analiza ostatniego zażycia środków pokazuje, że większość osób sięgających po te substancje robiła to "ponad rok temu", jednak istnieje także odsetek osób, które zażywały środki psychoaktywne "w ostatnim roku" lub "w ostatnim miesiącu". Jeśli chodzi o dostępność substancji psychoaktywnych w gminie, większość ankietowanych (78,57%) stwierdziła, że nie wie, czy są one łatwo/trudno dostępne. Co do miejsc, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze, większość respondentów (88,1%) nie знаła takich miejsc, co sugeruje ograniczoną świadomość lokalizacji tych punktów. Opinie dotyczące szkodliwości substancji psychoaktywnych dla zdrowia są jednoznaczne, zdecydowana większość respondentów (86,31%) uważa, że są one "zdecydowanie szkodliwe", a 7,14% uważa je za "raczej szkodliwe".

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 4-6

Większość uczniów (92,59%) zadeklarowała, że nigdy nie próbowała palenia papierosów. Jednak, istnieje niewielka grupa uczniów (3,7% kilka razy, 3,7% raz), którzy przyznają się do próby palenia papierosów. Co do wieku, w którym uczniowie po raz pierwszy sięgnęli po papierosy, wszyscy respondenci (100%) wskazali na zakres wiekowy "11-12 lat lub więcej". W kontekście e-papierosów, większość uczniów (81,48%) potwierdziła, że wie, czym są e-papierosy, podczas gdy 18,52% przyznało,

że nie ma świadomości na ten temat. Co do używania e-papierosów, większość uczniów (95,45%) zadeklarowała, że nie używają e-papierosów. Jednakże, niewielka grupa (4,55%) przyznała się do używania e-papierosów, przy czym częstotliwość to "raz na tydzień". Warto zauważyć, że chociaż ta grupa jest mała, to istnieje ryzyko, że młodzież może eksperymentować z używaniem papierosów i e-papierosów.

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 7-8

Większość uczniów (79,37%) nigdy nie paliła papierosów. Niewielki odsetek uczniów (8,73%) przyznał, że palił papierosy kilka razy, mniejsza grupa ankietowanych (7,94%) paliła papierosy tylko raz, a (2,38%) uczniów zadeklarowało, że pali regularnie. Połowa uczniów (50%) zaczęła palić papierosy w wieku 13-14 lat lub później, 42,31% uczniów rozpoczęło palenie w wieku 11-12 lat, a 7,69% zadeklarowało, że zaczęło palić w wieku 10 lat lub mniej. W kwestii palenia e-papierosów, ponad połowa uczniów (58,97%) uważała, że osoby w ich wieku palą e-papierosy, 34,19% nie było pewnych, czy rówieśnicy palą e-papierosy, a 6,84% uczniów odpowiedziało, że rówieśnicy nie palą e-papierosów. Dodatkowo większość uczniów (89,74%) nie używa e-papierosów. Jednak niewielka liczba ankietowanych (5,13%) używała e-papierosów rzadziej niż raz na tydzień.

Co do powodów sięgania po e-papierosy, połowa uczniów (50%) przyznała, że sięgnęła po e-papierosy, bo chciała spróbować czegoś nowego. Pozostałe odpowiedzi dotyczyły osób, które chciały sprawdzić różnice między e-papierosami a tradycyjnymi papierosami, a także tych, którzy chcieli spróbować (według nich) bezpieczniejszej alternatywy dla papierosów tradycyjnych.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 4-6

Żaden z uczniów nie spożywa narkotyków lub dopalaczy, co stanowi pozytywny wynik dla zdrowia publicznego i bezpieczeństwa młodzieży. Co do wiedzy uczniów na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, wyniki pokazują wysoką świadomość wśród badanych. Większość uczniów (85,19%) wskazała odpowiedź "zdecydowanie tak" w kontekście szkodliwości tych substancji dla zdrowia, co sugeruje powszechne przekonanie o negatywnym wpływie narkotyków na zdrowie. Dodatkowo, 11,11% odpowiedziało "raczej tak", co również wykazuje świadomość zagrożeń wynikających

z używania substancji psychoaktywnych. Tylko niewielki odsetek uczniów (3,7%) zaznaczył odpowiedź "zdecydowanie nie", co może sugerować, że są to jednostki mające inne przekonania na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 7-8

Większość uczniów (97,62%) zadeklarowała, że nigdy nie próbowała zażywać narkotyków lub dopalaczy. Jedynie niewielki odsetek uczniów (2,38%) przyznał się do próby zażycia substancji psychoaktywnych. Wszyscy uczniowie, którzy próbowali substancji psychoaktywnych, zaczęli to robić w wieku 13-14 lat lub później. Najczęstszą substancją, do której sięgali uczniowie, były „leki (uspokajające, nasenne, przeciwbólowe itp.)”, co zadeklarowało 66,67% osób. Inne substancje, takie jak „marihuana lub haszysz” oraz „kokaina/crack”, były mniej popularne, ale wciąż zauważalne (33,33% dla każdej z nich). Większość uczniów (66,67%) nie wiedziała, skąd zdobyć te substancje, co może wskazywać na brak informacji na ten temat. Według badanych uczniów, głównym powodem sięgania po substancje psychoaktywne było uczucie „ciekawości” (66,67%). Inne powody to „chęć dobrej zabawy” oraz „otrzymałem/am je nieświadomie” (po 33,33%).

Dodatkowo większość uczniów (66,67%) zażywała substancje tylko raz. Mniejszy odsetek (33,33%) sięgał po nie kilka razy w roku. W kwestii dostępności substancji psychoaktywnych dla osób nieletnich, ponad połowa uczniów (55,56%) nie wiedziała, czy substancje psychoaktywne są łatwo dostępne dla nieletnich na terenie gminy. Pozostali uczniowie wskazywali, że uzyskanie tych substancji jest „trudne” (32,54%) lub „łatwe” (11,90%). Dodatkowo większość uczniów (91,27%) stwierdziła, że nie zna miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Jednak niewielki odsetek wskazał na „osiedle/centrum miejscowości” (5,56%), „przez Internet” (4,76%), oraz „konkretną osobę, u której można zdobyć” (2,38%) jako potencjalne miejsca.

Jeśli chodzi o wiedzę na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych, 84,13% uczniów zdecydowanie uważała, że substancje psychoaktywne są szkodliwe dla zdrowia. Dodatkowo 11,9% odpowiedziało, że raczej tak. Pozostali ankietowani wybierali odpowiedzi sugerujące mniejsze przekonanie o szkodliwości lub trudność w ocenie (1,59% „raczej nie”, 1,59% „zdecydowanie nie”, 0,79% „trudno powiedzieć”).

Problem przemocy wśród dorosłych mieszkańców

Wyniki badania dotyczące przemocy domowej wśród ankietowanych mieszkańców przedstawiają zróżnicowany obraz doświadczeń i świadomości w tej kwestii. Co do znajomości osób doświadczających przemocy domowej, najwięcej respondentów (44,05%) zadeklarowało, że nie znają takich osób, a druga w kolejności grupa (32,14%) wybrała odpowiedź "nie wiem". Jednakże, istnieje znaczący odsetek mieszkańców (23,81%), którzy stwierdzili, że znają osoby doświadczające przemocy domowej.

Jeśli chodzi o doświadczenia respondentów z przemocą, większość (66,67%) zadeklarowała, że nigdy nie doświadczyła żadnej formy przemocy. Jednak, istnieje grupa osób (21,43%), która doświadczyła przemocy więcej niż 12 miesięcy temu oraz mniejszy odsetek osób, które doświadczyły przemocy w okresie ostatnich 12 miesięcy (6,55%) i ostatnich 30 dni (5,36%). Respondenci, którzy doświadczyli przemocy, wskazywali różne formy, przy czym najczęściej wymienianą była "przemoc psychiczna" (83,93%). Inne formy przemocy obejmują "przemoc fizyczną" (33,93%), "mobbing" (19,64%), "przemoc ekonomiczną" (12,5%), "zaniedbanie" (12,5%), a także "przemoc seksualną" (7,14%). Co do osób, wobec których przemoc została zastosowana, respondenci wskazywali na: "ojciec/opiekun", "pracodawca" i "partner/partnerka".

W kwestii stosowania przemocy, większość ankietowanych (89,29%) zadeklarowała, że nigdy nie stosowała żadnych form przemocy wobec innych osób. Jednakże, istnieje odsetek osób, które przyznały się do stosowania przemocy, głównie w przeszłości („więcej niż 12 miesięcy temu”) lub w okresie ostatnich 30 dni. Rzadziej występujące przypadki obejmują stosowanie przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Co do rodzaju przemocy stosowanej przez tych, którzy przyznali się do jej stosowania, najczęściej wymieniane były "przemoc fizyczna" (61,11%) i "przemoc psychiczna" (50%). Niektórzy ankietowani zaznaczyli również, że nie są pewni, jaką formę przemocy stosowali. W odniesieniu do osób, w stosunku do których stosowano przemoc, najczęściej wskazywano na "mąż/żona" (33,33%), "dziecko/dzieci" (27,78%) i "obce osoby" (22,22%). Te odpowiedzi ukazują różnorodność relacji, w których występuje przemoc. Podejście mieszkańców do stosowania przemocy zostało poddane analizie, gdzie większość badanych (64,88%) wyraziła przekonanie, że nie ma okoliczności usprawiedliwiających stosowanie przemocy. Niemniej jednak, istnieje odsetek osób, które są niepewne lub uważają, że istnieją okoliczności usprawiedliwiające przemoc.

W kontekście stosowania kar fizycznych wobec dzieci, większość respondentów (69,64%) zadeklarowała, że nie popiera takiego podejścia. Jednakże, istnieje mniejszy odsetek osób, które są niepewne (17,26%) lub popierają (13,10%) stosowanie kar fizycznych wobec dzieci.

Problem przemocy wśród uczniów ze klas 4-6

Wśród uczniów klas 4-6 istnieje powszechne przekonanie, że agresja lub przemoc wśród młodzieży jest przede wszystkim spowodowana uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy. Aż 88,89% respondentów uważa, że substancje psychoaktywne odgrywają kluczową rolę w generowaniu agresywnych zachowań. Ponadto, 77,78% respondentów wskazuje na problemy rodzinne jako istotny czynnik prowokujący przemoc wśród młodzieży. Inne czynniki, które zostały wymienione jako potencjalne źródła agresji, to zazdrość/zaborczość (70,37%), wpływ środowiska, znajomych itp. (62,96%), oraz wpływ Internetu, telewizji, gier komputerowych itp. (59,26%).

Co do doświadczania przemocy, większość uczniów (77,78%) zadeklarowała, że nie doświadczyła przemocy. Jednakże, 22,22% uczniów przyznało się do doświadczenia przemocy, a koledzy ze szkoły (50%) oraz znajomi/przyjaciele (33,33%) zostali wskazani jako główne osoby stosujące przemoc wobec ankietowanych. Uczniowie, którzy doświadczyli przemocy, najczęściej spotykali się z fizycznymi formami przemocy, takimi jak bicie, szarpanie, kopanie (83,33%). Również doświadczanie psychicznej przemocy, w postaci groźb, zastraszania, wyśmiewania, było dość powszechne (50%). Natomiast przemoc seksualna i zaniedbanie były rzadszymi zjawiskami, doświadczanym przez równo po 16,67% respondentów.

W kwestii stosowania przemocy, większość ankietowanych uczniów (77,78%) stwierdziła, że nie stosowali przemocy wobec innych osób. Jednakże 22,22% uczniów przyznało, że zdarzyło im się stosować przemoc, zwykle wobec znajomych lub kolegów ze szkoły. Osoby, które przyznały się do stosowania przemocy, najczęściej wskazywały na fizyczne formy agresji, takie jak bicie, szarpanie czy kopanie (50%). Niemniej jednak, niektórzy z nich także przyznali się do stosowania przemocy psychicznej, w postaci zastraszania, wyśmiewania lub upokarzania innych osób (33,33%), czy też przemocy seksualnej (16,67%). Badani zapytani zostali o problem przemocy w swojej szkole.

Większość uczniów (40,74%) odpowiedziała, że nie wie, czy taki problem istnieje. Jednakże 37,04% stwierdziło, że w ich szkole nie występuje przemoc, a 22,22% uważało, że problem przemocy jest obecny. Jeśli uczniowie mieliby się zwrócić o pomoc w przypadku zaistnienia problemu przemocy, najczęściej wskazywali na swoich rodziców lub opiekunów jako pierwszy wybór (81,48%). Następnie nauczycieli (44,44%) oraz znajomych lub przyjaciół (55,56%) również uznano za potencjalnych sojuszników w przypadku potrzeby wsparcia.

Problem przemocy wśród uczniów ze klas 7-8

Większość uczniów (76,19%) uważa, że agresja lub przemoc wśród młodzieży jest głównie spowodowana „uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, dopalaczy”. Kolejną często wskazywaną przyczyną są „problemy rodzinne” (61,9% respondentów). Inne czynniki to „wpływ środowiska, znajomych itp.” (59,52%), „zazdrość/zaborczość” (57,14%) oraz „depresja, stany lękowe i inne choroby psychiczne” (50,79%). W kwestii doświadczania przemocy przez uczniów, ponad połowa (57,94%) zadeklarowała, że nie doświadczyła przemocy. Jednak 42,06% uczniów odpowiedziało twierdząco na pytanie. Głównymi osobami stosującymi przemoc wobec badanych byli „koledzy ze szkoły” (56,6% osób) oraz „znajomi/przyjaciele” (39,62% badanych). W mniejszym stopniu wskazywano na rodzinę, gdzie „siostra” była wskazywana przez 18,87%, a „brat” przez 13,21% badanych uczniów. Najczęściej wymienianymi zachowaniami, których doświadczali uczestnicy badania były sytuacje, gdzie „ktoś cię bił, spoliczkował, kopał, szarpał, dusił, popychał itp.” (50,94% uczniów). Kolejnym często spotykanym zachowaniem było „groźenie, zastraszanie, przezywanie, upokarzanie, wyśmiewanie się z ciebie lub twojego wyglądu, zawstydzenie itp.” (49,06% uczniów). Większość uczniów, którzy doświadczyli przemocy, stwierdziła, że osoby stosujące przemoc nie były pod wpływem substancji psychoaktywnych (71,7%).

W kwestii stosowania przemocy przez uczniów, ponad połowa (73,81%) zadeklarowała, że nie zdarzyło im się stosować przemocy wobec innych. Mniej niż jedna trzecia uczniów (26,19%) odpowiedziało twierdząco na pytanie. Uczniowie, którzy przyznali się do stosowania przemocy, najczęściej deklarowali, że ich działania były kierowane wobec „znajomych/przyjaciół” (54,55%) oraz „kolegów ze szkoły” (54,55%). Rzadziej wskazywano na stosowanie przemocy wobec „siostry” (39,39%). Osoby, które

przyznały się do stosowania przemocy, najczęściej wybierały fizyczne formy, takie jak „bicie, szarpanie, popychanie” (81,82%). Mniej popularne formy to „grożenie, zastraszanie, przezywanie, upokarzanie, wyśmiewanie się” (30,3%) oraz „dotykanie kogoś w sposób niepożądany” (9,09%).

W odpowiedzi na pytanie, czy w szkole występuje problem przemocy, największa grupa uczniów (46,03%) odpowiedziała „tak”. Mniej niż jedna czwarta uczniów (23,02%) stwierdziła, że w ich szkole nie występuje problem przemocy. Gdy uczniowie doświadczają problemu przemocy, większość z nich (74,6%) zdecydowałaby się zwrócić o pomoc do „rodziców/opiekunów”. Inne instytucje, do których uczniowie mogliby się zwrócić, to „znajomi/przyjaciele” (38,89%), „nauczyciele” (32,54%), „radziłbym sobie sam/a” (27,78%), „inni członkowie rodziny” (22,22%) oraz „Policja” (17,46%).

Problem uzależnień behawioralnych wśród dorosłych mieszkańców

Wyniki badania dotyczącego korzystania z nowych mediów, uzależnień behawioralnych oraz uczestnictwa w różnych formach ryzykownych zachowań przedstawiają zróżnicowany obraz nawyków i postaw mieszkańców. W pierwszym etapie, dotyczącym wiedzy na temat uzależnień behawioralnych, niewielki odsetek mieszkańców (49,4%) potwierdził, że jest świadomy definicji uzależnień behawioralnych. To sugeruje, że nie wszyscy ankietowani są zaznajomieni z tym pojęciem. W zakresie korzystania z urządzeń elektronicznych, większość respondentów (80,36%) deklaruje korzystanie z tych narzędzi codziennie. Social media, robienie zakupów, czy bieżące wiadomości były najczęstszymi powodami korzystania z nowych mediów.

Co do uzależnienia od telefonu komórkowego, ponad połowa respondentów (50,66%) stwierdziła, że można by ich uznać za uzależnionych, gdyż trudno byłoby im funkcjonować bez tego urządzenia. Warto zauważyć, że 42,11% respondentów było zdania, że mogliby żyć bez telefonu komórkowego. Jeśli chodzi o udział w konkursach za pomocą płatnych sms-ów, większość ankietowanych (77,38%) zadeklarowała, że nigdy nie brała udziału w takich konkursach. Podobnie, zdecydowana większość mieszkańców (98,21%) nie grała na automatach w salonach gier ani nie obstawiała zakładów bukmacherskich w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 4-6

Większość uczniów (74,07%) nie miała świadomości, czym są uzależnienia behawioralne. Tylko 25,93% badanych uczniów potwierdziło, że znają to zjawisko. Zdecydowana większość uczniów (70,37%) korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, a 22,22% robi to kilka razy w tygodniu. Niewielki odsetek (7,41%) zadeklarował, że w ogóle nie korzysta z urządzeń elektronicznych. Większość uczniów (42,11%) poświęca na korzystanie z nowych mediów od 1 do 3 godzin dziennie, a 36,84% spędza na tym celu od 3 do 6 godzin dziennie. Mniej niż 1 godzinę dziennie poświęca 5,26% ankietowanych, a ponad 10 godzin dziennie 15,79% uczniów. Głównym powodem korzystania z nowych mediów jest nauka i kontakt ze znajomymi co zadeklarowało 80% uczniów. Social media (Facebook, X, Instagram, TikTok) stanowiły dla 68% uczniów powód korzystania z nowych mediów.

Większość uczniów (80%) w trakcie badania nie miała zainstalowanej blokady rodzicielskiej na swoich urządzeniach, podczas gdy tylko 12% zadeklarowało, że takie zabezpieczenie jest aktywne. Jednak większość uczniów (80%) odmówiłaby udostępnienia swoich danych obcej osobie, co wskazuje na pewną świadomość zagrożeń związanych z prywatnością w Internecie. Dodatkowo ponad połowa uczniów (52%) uznała, że są uzależnieni od telefonu komórkowego, ale mogliby/mogłyby żyć bez niego. Natomiast 44% uczniów stwierdziło, że mogliby/mogłyby żyć bez telefonu komórkowego, a tylko 4% uważało się za zdecydowanie uzależnionych od niego.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 7-8

Większość uczniów (77,78%) zadeklarowała, że nie wie, czym są uzależnienia behawioralne, podczas gdy mniejszość (22,22%) odpowiedziała pozytywnie. Jednak przeważająca większość uczniów (87,3%) deklaruje korzystanie z urządzeń elektronicznych codziennie, a najczęściej wskazywanym przedziałem czasowym na korzystanie z nowych mediów był zakres „1-3 godz.” (36,36%), następnie „3-6 godz.” (36,36%), „6-10 godz.” (14,55%) i „powyżej 10 godz.” (7,27%). Głównymi powodami korzystania z nowych mediów wśród badanych uczniów były: „kontakt ze znajomymi” (82,26%), „słuchanie muzyki” (82,26%), „social media (Facebook, X, Instagram, TikTok)” (78,23%), „oglądanie filmów, seriali, programów i kanałów np. na YouTube” (70,16%), „granie w gry online” (66,13%). Ponad połowa badanych uczniów (75,81%)

stwierdziła, że na ich urządzeniach, z których korzystają z Internetu, nie jest zainstalowana blokada rodzicielska, podczas gdy mniejszość (17,74%) odpowiedziała pozytywnie. Dodatkowo 88,71% uczniów zadeklarowało, że nie udostępniłoby swoich danych obcej osobie, podczas gdy mniejszość (8,06%) wybrała opcję „tak”.

Najczęściej wskazywaną odpowiedzią na pytanie o uzależnienie od telefonu komórkowego było stwierdzenie, że „można powiedzieć, że jestem uzależniony/a od telefonu komórkowego, gdyż trudno byłoby mi funkcjonować bez niego” (50,81%). Niemal jedna trzecia uczniów (38,71%) odpowiedziała, iż „nie, mogłabym/mógłbym żyć bez telefonu komórkowego”, a mniejszość (10,48%) zaznaczyła opcję „tak, zdecydowanie jestem uzależniony/a od telefonu komórkowego”.

Problemy społeczne wśród dorosłych mieszkańców

Mieszkańcy oceniają aktualne warunki życia w gminie w zróżnicowany sposób. Warto zauważyć, że większość ankietowanych (66,78%) pozytywnie ocenia warunki życia, wybierając odpowiedzi od "raczej dobre" do "bardzo dobre". Jednakże istnieje też grupa osób (3,58%), która negatywnie ocenia te warunki, wybierając odpowiedzi od "raczej złe" do "bardzo złe". W kontekście ubóstwa, większość respondentów (41,07%) słyszała o rodzinach ubogich, ale zaznacza, że są to jednostki pojedyncze. Ponadto, 25% badanych zna nieliczne takie rodziny, a 18,45% osób zna wiele takich przypadków. Jednakże, 15,48% respondentów nie słyszało o rodzinach ubogich w swojej miejscowości.

Osoby niepełnosprawne, zdaniem mieszkańców, borykają się przede wszystkim z barierami architektonicznymi (65,48%), izolacją społeczną (60,12%) oraz utrudnionym dostępem do placówek rehabilitacyjnych (57,74%). Z kolei, w kontekście pomocy dla tych osób, 38,69% respondentom trudno jest ocenić ofertę pomocową, 33,93% uważa, że oferta nie jest dostateczna. W odniesieniu do dostępu do placówek opieki zdrowotnej, zdecydowana większość ankietowanych (73,21%) uważa, że jest on niewystarczający. Jedynie 26,79% respondentów uznaje dostęp za wystarczający. Osoby starsze, według mieszkańców, borykają się głównie z samotnością (72,62%), chorobami (57,14%) oraz brakiem opieki ze strony rodziny (44,05%). W kwestii zaangażowania władz lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych, mieszkańcy wyrażają różne opinie. Niemal 29% uważa, że władze działają niedostatecznie, 27,38% trudno jest ocenić ich

zaangażowanie, a 23,21% uznaje je za wystarczające. Jednak, istnieje także grupa osób (łącznie 12,88%), która pozytywnie ocenia zaangażowanie władz lokalnych.

Problemy społeczne według pracowników Urzędu Gminy w Nieborowie i/lub pracowników GOPS w Nieborowie

Główne przyczyny problemów społecznych na terenie gminy, według ankietowanych, to przede wszystkim "niezaradność życiowa" (65%), "bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych" (50%), "alkoholizm" (45%), a także "długotrwała lub ciężka choroba" oraz "przemoc domowa" (po 25%). Pracownicy wskazali, że grupą najbardziej narażoną na te problemy są głównie "nieletni" (50%), z kolei "osoby samotne", "osoby ubogie" oraz "osoby z niepełnosprawnościami" również zostały wymienione, uzyskując po 35% odpowiedzi. Instytucje pomocowe często stykają się z uzależnieniem alkoholowym, gdzie "czasami" i "często" stanowią łącznie 40%, podczas gdy "rzadko" to 15%, a "bardzo często" to 5%. W kontekście problemów z narkotykami/dopalaczami, większość respondentów (45%) potwierdziła ich występowanie, 40% miało trudności z jednoznaczną odpowiedzią, a 15% przeczyło istnienie tego problemu. W zakresie dostępności narkotyków na terenie gminy, większość badanych pracowników stwierdziła, że "nie zna takich miejsc" (70,59%), jednak 17,65% wskazało, że "zna konkretną osobę". Mniejsze odsetki wskazały na "osiedle" (11,76%) i "dyskotekę" (5,88%) jako miejsca, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.

Badani specjaliści często stykają się również z problemem uzależnień behawioralnych., pytani o to, czy spotkali się z tym problemem, połowa respondentów (50%) odpowiedziała twierdząco, podczas gdy druga połowa (50%) stwierdziła, że nie miała z nim do czynienia. Jeśli chodzi o rodzaj uzależnień behawioralnych, z którymi specjaliści mieli kontakt, najczęściej wymieniano „komputer/Internet" (90%), następnie „hazard" (50%), oraz „zakupy" i „jedzenie" (po 10%). W kontekście form pomocy udzielanej osobom z uzależnieniem behawioralnym, respondenci najczęściej wskazywali na „poradnictwo" (60%) oraz „profilaktykę" (60%). Mniej popularne odpowiedzi to „psychoedukacja" (20%) i „terapia indywidualna" (10%).

Badanych zapytano również o to, czy osoby uzależnione zwracają się samodzielnie z prośbą o pomoc. Wszyscy respondenci (100%) wskazali na odpowiedź negatywną,

co sugeruje, że osoby zmagające się z uzależnieniem rzadko samodzielnie szukają wsparcia. Co do miejsc, do których mieszkańcy zwracają się w przypadku problemów uzależnień, odpowiedzi obejmują: szukanie pomocy w Internecie (35%), radzenie sobie samodzielnie (30%), zgłaszanie się do rodziny, konsultacje z lekarzem, czy też poszukiwanie wsparcia u znajomych (po 25%) oraz korzystanie z innych instytucji pomocowych (10%). W kontekście sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym lub nieletnim na terenie gminy, najczęstszymi odpowiedziami respondentów były "czasami" i "rzadko", które zostały wskazane przez odpowiednio 35% badanych. Natomiast 20% respondentów wskazało, że sytuacja taka nigdy nie ma miejsca, podczas gdy po 5% odpowiedziało, że jest to "bardzo częste" lub "częste" zjawisko. W odniesieniu do problemu przemocy domowej na terenie wykonywania obowiązków służbowych/zawodowych, aż 75% respondentów odpowiedziało, że jest on obecny, podczas gdy 25% stwierdziło, że nie występuje. Badani mieszkańcy najczęściej wskazywali na doznawanie przemocy psychicznej przez mieszkańców (86,67%), następnie na przemoc fizyczną (53,33%) oraz ekonomiczną (40%), podczas gdy 20% respondentów wskazało na zaniedbanie, a 13,33% miało trudności w określeniu rodzaju przemocy. Co do zapotrzebowania na szkolenia pracowników służb pomocowych, zarówno rozwiązywanie problemów związanych z alkoholem w miejscowości, jak i problemy uzależnień behawioralnych były najczęściej wskazywanymi obszarami, wybranymi przez 45% respondentów. Mniej popularne były szkolenia dotyczące przemocy w miejscowości (40%), narkomanii (20%), przy czym 20% respondentów nie miało określonego zdania, a 15% uznało, że nie ma takiej potrzeby. W kontekście opinii specjalistów, najczęstszą odpowiedzią na pytanie o to, czy na terenie wykonywania obowiązków służbowych/zawodowych występuje problem przemocy domowej, było "trudno powiedzieć", co wskazało 50% respondentów, a 25% odpowiedziało "raczej tak". Mniej popularne odpowiedzi to "tak" (15%) i "raczej nie" (10%).

3. Rekomendacje z Diagnozy

Rekomendowane działania profilaktyczne:

- W kwestii spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych wśród nieletnich, należałoby prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających

z tego typu uzależnień. W związku z tym zalecana jest dalsza realizacja kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, papierosów, narkotyków oraz dopalaczy, a także uzależnień behawioralnych.

- W szkołach należy realizować programy profilaktyczne rekomendowane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.
- W opinii młodzieży podejmowane działania profilaktyczne są dla nich ciekawe i chętnie w nich uczestniczą, dlatego warto organizować warsztaty profilaktyczne z udziałem specjalistów oraz pogadanki z wychowawcami w szkole. W związku z tym ważne jest także edukowanie pedagogów, wychowawców oraz nauczycieli, aby wyposażyć ich w umiejętności potrzebne do prowadzenia świadomej profilaktyki szeroko pojętych uzależnień.

Profilaktyka uzależnień chemicznych powinna być prowadzona na kilku poziomach, aby spełniała swoją rolę:

Profilaktyka uniwersalna – są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój. Tutaj zaleca się:

- Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
- Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów/tutorów, programów liderek i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia.
- Utrzymywanie dobrych relacji z innymi niż rodzice kompetentnymi i troskliwymi osobami dorosłymi (np. dziadkami, nauczycielami, mentorami) jest jednym z ważnych czynników chroniących i wspierających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.

- Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań - rekomenduje się, aby działania te miały formę warsztatów i spotkań z ekspertami, ponieważ jest to najbardziej lubiana i skuteczna forma profilaktyki dla tej grupy.
- Organizację kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami.
- Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji poprzez zajęcia z terapeutami zajęciowymi.
- Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.
- Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży na temat przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie ich do nauki szkolnej.
- Rekomenduje się edukację rodziny pod względem problemów uzależnień i zasięgnięcia pomocy w wypadku występowania przemocy. Edukacja może mieć formę kampanii społecznej oraz warsztatów i spotkań z ekspertami (w formie stacjonarnej lub online). Prowadzenie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat szkodliwości i skutków przyjmowania substancji uzależniających.

Profilaktyka selektywna – ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka. Są to działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego. Profilaktyka selektywna jest więc przede wszystkim działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym. Rekomenduje się:

- Zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy. Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Tym rodzinom powinny zostać

zaproprowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów.

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym w mieście.
- Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim.

Profilaktyka wskazująca – ukierunkowana na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka, demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale jeszcze niespełniających kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Zaleca się:

- Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia – stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych. Zalecane jest, aby poza uczestnictwem w psychoterapii osoby uzależnione korzystały również z oferty ruchów samopomocowych.
- Zwiększanie oferty działań zmierzających do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu lub zwiększanie dostępu do istniejących form wsparcia.
- Wspieranie działalności środowisk abstynenckich. Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym. Zwiększanie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym.
- Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią.
- Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub

wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

4. Ocena zdolności realizacji usług społecznych

Zgodnie z nowelizacją ustawy o pomocy społecznej, Strategia zawiera również określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Należy zwrócić uwagę, że podmiotami ekonomii społecznej, zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o ekonomii społecznej) są:

- 1) spółdzielnie socjalne,
- 2) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
- 3) centra integracji społecznej i kluby integracji społecznej,
- 4) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, oraz spółdzielnie produkcji rolnej,
- 5) organizacje pozarządowe⁴,
- 6) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – to znaczy:
  - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego,
  - stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,

---

⁴ Organizacje pozarządowe o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych

- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Z kolei usługi społeczne wymienione w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oznaczają działania z następujących zakresów:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałaniu bezrobocia,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej, które zarejestrowane są lub funkcjonują na terenie gminy Nieborów zostały wymienione w Załączniku nr 1 do niniejszej Strategii. Podmioty te wykonują usługi społeczne w znacznej części wymielonych obszarów, przede wszystkim jednak z zakresu: wspierania rodziny, pomocy społecznej, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej. Dotychczasowa ich działalność stanowi istotne wsparcie w realizacji wskazanych usług przez gminę

Nieborów. Wskazane podmioty są dobrze przygotowane do realizacji wymienionych usług społecznych, posiadają odpowiednie zasoby, przede wszystkim kadrowe oraz sprzętowe. W konsekwencji należy pozytywnie ocenić ich zdolność do dalszej realizacji wykonywanych zadań, stanowiących wymienione usługi społeczne.

VI. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

**POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ,
POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – dobre funkcjonowanie Ośrodka Pomocy Społecznej – skoordynowany system pomocy i wsparcia osobom i rodzinom potrzebującym pomocy – zaangażowanie w pracę kadry Ośrodka Pomocy Społecznej – wysokie wykształcenie i duża wiedza pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – zasoby kadrowe, m.in.: asystent rodziny, psycholog – chęć nabywania nowych umiejętności, chęć uczestnictwa w szkoleniach podnoszących kwalifikację pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – znajomość środowisk wymagających pomocy – dobra współpraca z innymi jednostkami działającymi na terenie gminy (przede wszystkim Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki) – szybka wymiana informacji pomiędzy instytucjami – dobra współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> – duże obciążenie zawodowe pracowników pomocy społecznej – niewielka ilość mieszkań socjalnych – brak punktu informacyjno-konsultacyjnego – brak mieszkania interwencyjnego – zwiększenie ilości pracy socjalnej z trudnym klientem – pojawiające się nowe problemy i kwestie społeczne związane z pracą pracowników pomocy społecznej – brak instytucji wspierających działania systemu pomocy społecznej takich jak dzienny dom pomocy społecznej, kluby seniora, domy seniora – niska wiedza i świadomość ludzi na temat pomocy społecznej – niska liczba chętnych osób do świadczenia usług opiekuńczych – słabo rozwinięty wolontariat – brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań pomocowych.

<ul style="list-style-type: none"> – dobra współpraca przy realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – Zespół Interdyscyplinarny – zaangażowanie we współpracę wszystkich instytucji 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie innowacyjnych programów mających na celu wsparcie samorządów – możliwość dofinansowania ze środków UE – dalsze systematyczne umacnianie rodziny, motywowanie do właściwej egzystencji i funkcjonowania rodziny w środowisku – warunkowanie pomocy poprzez zawieranie kontraktów socjalnych – zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie: przeciwdziałania przemocy, przeciwdziałania wykluczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> – stereotypowe myślenie na temat pomocy społecznej oraz uzależnienie klientów od systemu pomocy społecznej – brak pokoleniowości rodzin, pozostawianie w samotności osób starszych i niepełnosprawnych przez rodzinę – przeniesienie obowiązków rodziny względem osób starszych i niepełnosprawnych na instytucje pomocowe – starzenie się społeczeństwa – dziedziczenie niezaradności klientów OPS – wzrastająca liczba osób uzależnionych (alkohol, narkotyki) – obciążenie nowymi zadaniami – kształtowanie się postaw roszczeniowych – przekazywanie negatywnych wzorców przez rodziców – wzrost ilości osób ubogich i bezdomnych

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

MOCNE STRONY

- działalność GKRPA
- podejmowanie działań profilaktycznych przy udziale instytucji zajmujących się zapobieganiem uzależnieniom z placówkami odwykowymi
- imprezy plenerowe promujące zdrowy styl życia
- działalność profilaktyczna
- współpraca instytucji pomocowych

SŁABE STRONY

- brak dostatecznej wiedzy wśród społeczeństwa na temat uzależnień od narkotyków i uzależnień behawioralnych
- brak dostępu do psychiatrii dziecięcej
- słabo rozwinięty wolontariat

SZANSE

- pozyskiwanie dodatkowych środków krajowych i unijnych
- zmieniające się przepisy korzystnie wpływające na lokalizację i ilość punktów sprzedaży alkoholu oraz zakaz spożywania w miejscach publicznych
- pozyskanie środków finansowych na kontynuację działania punktu konsultacyjnego
- możliwość finansowania zadań w zakresie uzależnień behawioralnych

ZAGROŻENIA

- niska świadomość społeczności lokalnej dotycząca objawów nadużywania narkotyków, dopalaczy
- brak pozytywnych wzorców w rodzinie oraz przenoszenie złych zachowań z pokolenia na pokolenie
- „dziedziczenie” uzależnień
- brak reakcji społeczeństwa oraz przyzwolenie na przejawy demoralizacji dzieci i młodzieży

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – optymalna liczba przedszkoli i szkół publicznych na terenie gminy – przygotowana kadra pedagogiczna – Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna – kompetentni pracownicy – urozmaicony zakres zajęć pozalekcyjnych dla dzieci – cykliczna organizacja imprez plenerowych na terenie gminy – dobra współpraca między instytucjami oświatowymi, społecznymi oraz kulturalnymi – działalność Kół Gospodyń Wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> – słabo rozwinięty wolontariat młodzieżowy – brak różnorodnej oferty dla młodzieży – brak informacji o potrzebach lokalnej młodzieży – zbyt mała ilość zajęć/aktywności dla seniorów – niewystarczająca baza lokalowa – mała liczba specjalistów mogących prowadzić zajęcia dodatkowe, brak motywacji
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie środków na realizację zadań, szkoleń i innych ze źródeł zewnętrznych (UE, konkursy, projekty) – pozyskiwanie środków zewnętrznych – napływ nowych mieszkańców – aktywność społeczności gminy – realizowanie nowych projektów sportowo-rekreacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> – niż demograficzny, wraz ze starzeniem się społeczeństwa – niska świadomość edukacyjna – wyjazd młodzieży do większych miast – brak wykwalifikowanej kadry na rynku, – bierność społeczności lokalnej w uczestniczeniu w wydarzeniach sportowych

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

POMOC SPOŁECZNA

- uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy ubóstwa, przemocy domowej, starzenia się społeczeństwa, niepełnosprawności, trudnej sytuacji osób długotrwale chorych,
- propagowanie idei pomocy sąsiedzkiej oraz idei wolontariatu poprzez zachęcanie do nawiązywania kontaktów sąsiedzkich, współpracę pracowników socjalnych z lokalną społecznością, tworzenia sieci wsparcia,
- motywowanie do podnoszenia kompetencji zawodowych przez osoby bezrobotne, co może przyczynić się do zwiększenia szans na podjęcie przez nich zatrudnienia na otwartym rynku pracy, udzielanie wsparcia w poszukiwaniu ofert pracy, udzielanie informacji i wskazówek w tym zakresie,
- kierowanie osób bezrobotnych do wyspecjalizowanych instytucji zajmujących się tego typu problematyką,
- rozwój infrastruktury zapewniającej opiekę dla dzieci do lat 3 oraz dzieci przedszkolnych,
- utrzymywanie na odpowiednim poziomie ofert spędzania wolnego czasu oraz rozwijania pasji zarówno przez dzieci, młodzież jak też osoby starsze, niepełnosprawne,
- znoszenie barier architektonicznych,
- kontynuacja uczestnictwa w programach rządowych dających wsparcie osobom starszym oraz niepełnosprawnym,
- zatrudnienie wykwalifikowanych opiekunek środowiskowych realizujących usługi opiekuńcze, zgodnie z przyjętymi standardami,
- kontynuacja lokalnej polityki w kierunku dalszego stwarzania sprzyjających warunków dla inwestycji na terenie gminy,

- zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu osób starszych, niepełnosprawnych, długotrwale chorych,
- zwiększenie udziału seniorów oraz osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych w życiu społecznym,
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych,
- podniesienie jakości wszystkich usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym, długotrwale chorym poprzez profesjonalizację kadry pomocy społecznej,
- zwiększenie efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi.

PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- systematyczne działania prowadzące do zwiększenia świadomości osób dorosłych w przedmiocie uzależnień, konsekwencji uzależnień oraz często związanej z uzależnieniem przemocy domowej,
- poszerzenie wiedzy uczniów w zakresie uzależnień i ich skutków, zwłaszcza w obszarze uzależnień behawioralnych,
- umocnienie współpracy z rodzicami, pedagogami w celu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy wśród dzieci i młodzieży,
- zwiększenie bezpieczeństwa na drogach poprzez edukację dzieci, częstsze kontrole trzeźwości kierowców np.
- kontynuacja działań profilaktycznych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- utworzenie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób i rodzin z problemami,
- interdyscyplinarna współpraca instytucji i podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- profilaktyka prozdrowotna,
- edukacja dzieci i młodzieży w obszarze lokalnego patriotyzmu i idei wolontariatu,
- wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych,
- propagowanie atrakcyjnych ofert spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań,
- integrowanie społeczności lokalnej – organizacja wydarzeń,
- edukacja seniorów w obszarze bezpieczeństwa,
- rozbudowa infrastruktury kulturalnej.

VII. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cele główne strategii.

W niniejszej Strategii wizję sformułowano w następujący sposób:

Nieborów – gmina dążąca do zapewnienia bezpieczeństwa i wysokiego standardu życia mieszkańców, dostosowana do bieżących potrzeb społecznych.

Natomiast misja wyrażona została:

Nieborów – gmina bezpieczna i otwarta dla mieszkańców, która:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązuje problemy społeczne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- prowadzi aktywną i efektywną politykę prozdrowotną, zwłaszcza dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (a także ich opiekunów);
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej.

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań, cel główny niniejszej Strategii należy sformułować w następujący sposób:

Nieborów – Gmina bezpieczna, kreująca warunki do pełnego wspierania mieszkańców, poprzez realizację bieżących potrzeb społecznych.

Mając na względzie zasadność zapewnienia ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano o podtrzymaniu dotychczas wytyczonych kierunków strategicznych (odpowiednio

zmodyfikowanych wobec zmieniających się realiów), z uwzględnieniem bieżących potrzeb. W konsekwencji określono następujące Cele Strategiczne:

- I. Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych.**
- II. Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami.**
- III. Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.**

2. Cele operacyjne i ich realizacja

<u>Cel Strategiczny nr I</u> <u>Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem</u> <u>rodzin dysfunkcyjnych</u>	
<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Usprawnienie systemu zapobiegania kryzysom w rodzinie oraz wspieranie rodzin	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja i doskonalenie programu przeciwdziałania przemocy domowej – Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług – Wsparcie specjalistyczne osób na co dzień zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą (np.: superwizja) – Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych – Utworzenie Świetlicy Integracyjnej – Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – Współpraca z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w celu poszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży – Praca socjalna i wsparcie finansowe rodzin – Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie i wdrożenie kolejnych programów przeciwdziałania przemocy domowej – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych – Liczba/ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – Liczba zajęć dokształcających dla dzieci (ew. ilość godzin zajęć) – Liczba świetlic/klubów młodzieżowych, 	

<ul style="list-style-type: none"> - Liczba (oraz kwota) wypłaconego wsparcia finansowego dla rodzin <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>2. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Podnoszenie kompetencji rodzicielskich - Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową – realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych, grup wsparcia, grup korekcyjno-edukacyjnych, poradnictwo dla osób doświadczających przemocy domowej - Realizowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej - Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego - W razie potrzeby utworzenie mieszkań chronionych w gminie dla ofiar przemocy domowej lub zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia , a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych; - Kontynuacja współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie - Rozpoznanie problemu przemocy wobec seniorów – szkolenia uświadamiające
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć w zakresie zwiększenia kompetencji wychowawczych - Liczba mieszkań chronionych (jeżeli zostaną otworzone, zgodnie z zapotrzebowaniem) - Liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego. 	
<p>3. Wspieranie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie doskonalenia dla dzieci szczególnie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym - Opracowanie programu zajęć dodatkowych dla dzieci - Wdrażanie programów terapeutycznych i profilaktycznych służących rozwojowi rodziny

	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwijanie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży w gminie (świetlice, biblioteka oraz ośrodek kultury)
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba/ilość zajęć dla dzieci i młodzieży – Liczba świetlic/klubów młodzieżowych, placówek wsparcia dziennego <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>4. Rozwój kompetencji osób zaangażowanych w pomoc i integrację społeczną</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się pomocą i integracją społeczną – Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji kadry specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Szybsza i skuteczniejsza interwencja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych – Pozyskanie środków finansowych na realizację różnorodnych projektów kulturalnych – w tym z zakresu edukacji kulturowej, organizacji imprez, zajęć dla różnych grup społecznych. – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej – podkreślenie roli świadka w sygnalizowaniu sytuacji przemocowych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba przeprowadzonych szkoleń/zajęć dla przedstawicieli instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną oraz dla specjalistów do pracy z rodziną i dziećmi – Wielkość i rodzaj pozyskanych środków na realizację projektów – Liczba i rodzaj przeprowadzonych działań (np. kampanii) zwiększających świadomość społeczną w zakresie tematu przemocy domowej <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	

Czas realizacji – lata 2024-2027

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, kulturalne i sportowe, i inne.

Partnerzy w realizacji – m in. szkoły, organizacje pozarządowe, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura rejonowa, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna oraz pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr II
Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
ze szczególnym uwzględnieniem polityki senioralnej
oraz osób z niepełnosprawnościami.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Aktywizacja osób bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, a także osób zagrożonych ubóstwem.	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca i wspólne działania instytucji wspierających osoby bezrobotne – Kontynuacja działań w ramach dostępnych narzędzi pracy socjalnej, przede wszystkim kontraktu socjalnego/pracy socjalnej – Organizacja spotkań dla młodzieży – uświadamianie w kwestii wejścia na rynek pracy oraz aktywności zawodowej – Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej – Kontynuacja współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba przeprowadzonych lub współfinansowanych szkoleń dla bezrobotnych
- Wielkość i rodzaj przyznanej pomocy społecznej dla bezrobotnych

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

<p>2. Rozwój usług społecznych i aktywizacja dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizowanie imprez rekreacyjno-integrujących dla mieszkańców – Organizacja zajęć i warsztatów aktywizacyjnych, w tym dla seniorów i/lub osób niepełnosprawnych – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób chorych i niepełnosprawnych – Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych – Wsparcie dla opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu – Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w społeczności lokalnej w formach środowiskowych jako element deinstytucjonalizacji wsparcia wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami poprzez opiekę Asystentów Osób Niepełnosprawnych lub opiekę wytchnieniową – Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej – Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla seniorów – Pomoc w organizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych imprez – Liczba zorganizowanych zajęć i warsztatów – Liczba zrealizowanych usług – Rodzaj (oraz wielkość) udzielonego wsparcia i pomocy opiekunom osób z niepełnosprawnościami – Liczba i rodzaj prac/działań w ramach likwidacji barier architektonicznych – Liczba i rodzaj udzielonych świadczeń opiekuńczych i specjalistycznych – Liczba przeprowadzonych szkoleń <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	

3. Aktywizacja seniorów (w tym integracja, rozwój kulturalny i prozdrowotny)	<ul style="list-style-type: none"> – Promowanie w środowisku seniorów form aktywnego spędzania czasu wolnego. – Zapewnienie integracji międzypokoleniowej – Rozwój usług edukacyjnych adresowanych od osób starszych.
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć/warsztatów/impresz integracyjnych – Liczba i rodzaj udzielonych działań/usług o charakterze edukacyjnym <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
4. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (szczególnie w obszarze ubóstwa)	<ul style="list-style-type: none"> – Kontynuacja programów dożywiania dzieci i młodzieży – Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi i zagrożonymi ubóstwem – Podjęcie działań integracyjnych wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – Rozwijanie zindywidualizowanych form wsparcia, w tym asystentury oraz innych form usług społecznych, w tym deinstytucjonalizacja wsparcia (praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i inne)
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba (skala) udzielonej pomocy w ramach programu dożywiania dzieci i młodzieży – Liczba zorganizowanych (bądź wspartych finansowo) wyjazdów dla dzieci z rodzin zagrożonych ubóstwem – Rodzaj i skala form wsparcia zindywidualizowanego <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	

Czas realizacji – lata 2024-2027

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, i inne.

Partnerzy w realizacji – m in. szkoły, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy , Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki wsparcia, Policja, społeczność lokalna, a także pozostałe podmioty.

Cel Strategiczny nr III
Efektywna polityka prozdrowotna,
zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

<u>Cele operacyjne</u>	<u>Kierunki działania:</u>
1. Promocja społeczeństwa obywatelskiego	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja różnego rodzaju imprez integracyjnych – Poszerzenie oferty życia społeczno-kulturalnego w gminie – Promocja idei wolontariatu, jako wsparcie dla systemu pomocy społecznej – Pobudzanie oddolnych inicjatyw
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń o charakterze integracyjnym – Rodzaj i ilość nowych form aktywizacji społeczno- kulturalnej <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
2. Rozwój inicjatyw i działań aktywizujących życie lokalnej społeczności	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie istniejących oraz nowopowstających organizacji społecznych i pozarządowych – Budowa nowej Biblioteki (Centrum Animacji i Kultury)

	<ul style="list-style-type: none"> – Promowanie osób starszych i niepełnosprawnych, jako pełnowartościowych członków społeczeństwa – Pozyskiwanie lokalnych liderów działających na rzecz rozwoju lokalnej społeczności
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba (skala) udzielonego wsparcia dla organizacji społecznych i pozarządowych – Liczba/skala działań podjętych w ramach promocji seniorów i osób z niepełnosprawnościami (w tym również imprezy integracyjne) <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>3. Zminimalizowanie zjawisk problemów społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Podwyższenie świadomości rodziców i dzieci na temat skutków alkoholizmu i narkomanii – Kontynuacja kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Organizowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną dla osób uzależnionych i współuzależnionych – Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontynuacja/wdrażanie programów profilaktycznych i kampanii społecznych
<p><u>Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych szkoleń (bądź innych działań) dla rodziców i dzieci na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych (inne działania – np. kampanie edukacyjne) – Liczba przeprowadzonych kontroli w punktach sprzedaży alkoholu – Liczba i rodzaj działań pomocowych w ramach zwiększania dostępności terapii i rehabilitacji dla osób uzależnionych/współuzależnionych <p>Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo-sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.</p>	
<p>4. Upowszechnianie kultury zdrowego stylu życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie działań profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i dorosłych – Promocja modelu zdrowego stylu życia – Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych – Wdrażanie projektów i programów promujących zdrowy styl życia

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego:

- Liczba i rodzaj zorganizowanych zajęć sportowych i/lub rekreacyjnych
- Rodzaj kampanii promujących zdrowy tryb życia

Pozostałe kierunki działania mają charakter opisowo- sprawozdawczy – wskaźniki niemierzalne.

Czas realizacji – lata 2024-2027

Finansowanie – budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m. in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej i inne programy, sponsorzy indywidualni, organizacje pozarządowe

Realizatorzy – Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne

Partnerzy w realizacji – m in. szkoły, placówki leczenia uzależnień , ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna, a także inne podmioty

VIII. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej);
- wzrost aktywności instytucji pomocowych, powiązany z wzrostem zaufania do tychże instytucji;
- ograniczenie ogólnej skali problemów społecznych w Gminie Nieborów.

Prognozowane zmiany gmina Nieborów osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

<u>Problem społeczny</u>	<u>Prognoza zmian</u>
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób bezrobotnych – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych – powstawanie środowiskowych form wsparcia dla osób niepełnosprawnych – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych

	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawę warunków życia mieszkańców – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym
Przemoc domowa	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenie zjawiska przemocy domowej poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania (przemocy) – pomoc w dostępie do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą – ochrona ofiar przemocy – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy domowej
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych.

IX. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Wójt – wykonuje uchwały Rady Gminy i budżet przy pomocy Urzędu Gminy; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Gminy – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Ośrodek Pomocy Społecznej – jednostka pomocnicza, odpowiedzialna za nadzór nad prawidłową realizacją Strategii, jak również monitoring.

RAMY FINANSOWE STRATEGII

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia, w całokształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Koszt realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nieborów na lata 2024-2030 został oszacowany w skali rocznej, odrębnie dla poszczególnych celów strategii. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych w 2024 roku będą oscylować w granicach określonych w poniższym zestawieniu:

<u>Cel:</u>	<u>2024</u>	<u>2025 – 2030</u>
CEL STRATEGICZNY I Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych		Realizacja zadań wynikających z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2025- 2030 będzie finansowana z budżetu
CEL STRATEGICZNY II Aktywizacja i integracja osób/grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem polityki		

senioralnej oraz osób z niepełnosprawnościami		gminy do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym.
CEL STRATEGICZNY III Efektywna polityka prozdrowotna, zwłaszcza w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom		

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Gminy, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, gmina Nieborów będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring

służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Niniejsza Strategia, po jej uchwaleniu przez Radę Gminy, zostanie opublikowana i udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Nieborów oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

Głównym Koordynatorem i Realizatorem niniejszej Strategii jest Ośrodek Pomocy Społecznej, reprezentowany przez Kierownika OPS. Kierownik OPS może wskazać Koordynatorów Wspierających, jako osoby/podmioty wspierające realizację poszczególnych Celów (bądź Kierunków działania) niniejszej Strategii. Osoby te, jeżeli nie podlegają służbowo Kierownikowi OPS, są przydzielane/delegowane do wskazanych zadań na polecenie Wójta (na wniosek Kierownika OPS).

Podstawowymi realizatorami Strategii, poza OPS, są:

- Urząd Gminy;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Pedagogzy szkolni;
- Szkoły i przedszkola;

Ponadto, partnerami współrealizującymi Strategię mogą być np.: organizacje pozarządowe realizujące zadania spójne z celami strategii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowy Urząd Pracy.

Stosownie do zapisów Strategii, w miarę potrzeby aktualizuje się istniejące lub proponuje kolejne programy lub projekty z zakresu pomocy społecznej, przedkładając stosowne propozycje Radzie Gminy. Istniejące i przyszłe programy pomocy społecznej oraz zawarte w nich projekty realizuje się z uwzględnieniem wizji i misji oraz celów (kierunków działania) ustalonych w niniejszej Strategii.

Do 31 marca każdego roku na ręce Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej Koordynatorzy Wspierający składają sprawozdanie za poprzedni rok z realizowanych zadań, z uwzględnieniem właściwych programów i projektów pomocy społecznej

i oceną stopnia osiągnięcia celów nakreślonych w strategii. Całościowy raport Kierownik OPS przedkłada Wójtowi do końca czerwca każdego roku za rok poprzedzający.

Monitoring powyższy posłuży do ewaluacji zapisów Strategii. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych należy podjąć działania aktualizujące obowiązującą Strategię.

ZAŁĄCZNIK NR 1 – WYKAZ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

–